

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת אַחֲרֵי מוֹת - קְדָשִׁים

יב' אייר תשפ"ה

הפטרה: הלא כבני כשיים

ברכת הלבנה | כו' לעומר | אבות פרק ג'

יציאת שבת ר"ת: 20:45

גיליון 913

יציאת השבת:

20:09

ירושלים: 20:06

מניסת השבת:

18:57

ירושלים: 18:50

פֶּסַח שְׁנִי - הַזְדַּמְנוּת!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

תייר אחד היה מעוניין לטוס מעיר גדולה לעיירת קייט בצפון הרחוק. למקום זה הייתה טיסה אחת בלבד בשבוע, והוא את הטיסה הזאת הפסיד. התייר הצטער מאוד. כאשר הממונה בשדה התעופה ראה את פניו הנפולות של התייר, הוא ניגש אליו ושאל מזה העניין? "היה פקק בדרך לשדה תעופה", ענה התייר, "החמצתי את המטוס היחיד השבוע לצפון הרחוק. חלמתי על הטיול הזה, והנה, הפסדתי את הטיסה הזו! לא אוכל לחכות עוד שבוע, אני צריך לחזור לעבודה".

ואולם כאן באה תפנית בעלילה. "אין שום בעיה", אמר הממונה. "אני אסדר לך מטוס פרטי שיקח אותך לשם! אצלנו מקבלים הזדמנות שנייה – לא החמצת כלום!" לכאורה, קשה להאמין לסיפור הזה, ואולם ליהודי לא קשה בכלל להאמין לזה, הרי הסיפור הזה בא הישר מן התורה. הקדוש ברוך הוא, נותן הרבה הזדמנויות נוספות לכל יהודי – אחת מהן נקראת פסח שני.

שני עניינים יש בפסח שני - טמא ורחוק, שהם גם משל למציאות הריחוק בימנו. יש אדם שחי בטומאה ויש מי שהיה רחוק מכל עניני התורה והמצוות. והנה כמו מי שהחמיץ את הפסח הראשון, שמקבל הזדמנות פז נוספת להשלים את החסר, לבל יתחייב חס ושלום בעונש כרת, כך גם אלו שעד היום היו רחוקים מדרך ה' ולפתע מתנוצץ בהם כח התשובה, ניתנת להם הזדמנות בבחינת פסח - לקפוץ ולפסוח מעל כל הקשיים וכל ההרגלים הרעים אל דרך התורה והמצוות, אסור לנו להפסיד את ההזדמנות הזו, עלינו לנצלה עד תום. אין הדבר תלוי אלא בנו! יזכנו הבורא להתקרב לעבודתו מתוך אושר ושמחה ולעבודו בלבב שלם, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורין. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

רבי מאיר - בעל הנס

יום יד' באייר נקבע כיום ההילולא של רבי מאיר.

מדברי רבי מאיר במשנה במסכת אבות: "רבי מאיר אומר, הוי מומעט בעסק, ועסוק בתורה. והוי שפל רוח בפני כל אדם. ואם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה פגגך. ואם עמלת בתורה, יש לו שכר הרבה לתן לך". אבות ו, ד.

רבי מאיר היה מגדולי התנאים, ותלמידו החשוב של רבי עקיבא. רבי מאיר אינו מוזכר במקורות שלפנינו בשם אביו כלל, יתכן וטעם הדבר נעוץ בשורשו - שהיה בן גרים. בתלמוד (גיטין נ, א) מסופר שהיה מצאציו של נירון קיסר, ובשעה שהחליטו הרומאים להחרים את ירושלים שלחו את נירון קיסר והוא עשה סימנים לראות אם תצליח שליחותו. ירה חץ למזרח ונפל אותו חץ בירושלים ירה חץ למערב ונפל בירושלים, לארבע רוחות השמים ונפל בירושלים. לאחר שהבין מכך שתהא לו הצלחה בכיבוש ירושלים שאל לתינוק יהודי 'פסוק לי פסוק', אמר לו התינוק (יחזקאל כה): "ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל". אמר נירון קיסר: הקב"ה רוצה להחרים את ביתו ולקנח ידיו במי שיעשה זאת, ברח והתגיר ויצא ממנו רבי מאיר. אפילו שמו האמיתי של רבי מאיר לא ברור די הצורך. לפי דעה אחת (עירובין יג, ב): "לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי ולמה נקרא רבי מאיר? שהוא מאיר עיני החכמים בהלכה, ולא נהוראי שמו אלא רבי נחמיה". לפי דעה אחרת (ספר יחזקאל) שמו האמיתי היה רבי מיישה ויש הסוברים ששם זה רומז על מקום מושבו מ'אוש'ה. בתלמוד מצאנו פעמיים (קידושין פב, א, סנהדרין צט, א), שרבי מאיר חולק על דברי רבי נהוראי, ולפי זה קשה לזהותם כאיש אחד, אם לא נאמר שהיו שני חכמים בשם רבי נהוראי. ואולם על דרך האמת מאיר ונהוראי הוראתם אחת: מאיר - נהיר, והאחד הוא תרגומו של האחר.

לדעת רבי מאיר (אבות דרבי נתן ב, ו): "חובה לאדם שישמש שלושה תלמידי חכמים". רבי מאיר קיים דעתו זו הלכה למעשה ושימש שלושה תלמידי חכמים גדולים. אצל רבי עקיבא למד סברא בפלפול וחרפות וממנו קיבל את עיקרי המשניות שלבסוף נערכו ע"י תלמידו של רבי מאיר - רבי יהודה הנשיא. אצל רבי ישמעאל בן אלישע למד גמרא, דהיינו הלכות פסוקות. וכן למד אצל אלישע בן אבויה אף לאחר שנתפקר ונקרא שמו "אחר".

בתלמוד מובא שבתחילה למד רבי מאיר אצל רבי עקיבא, אך כיון שרבו זה היה חריף ביותר ורבי מאיר עם כל חריפותו, שלא יכלו בני דורו לעמוד על סוף דעתו, לא עמד באותו זמן על דעת רבו, הלך ולמד אצל רבי ישמעאל בן אלישע ואח"כ חזר לפלפל בחכמה אצל רבי עקיבא. בבואו לפני רבו - רבי ישמעאל בן אלישע הזהירו זה במלאכתו, מלאכת כתיבת ספרי תורה, כמסופר (עירובין יג, א): "אמר רבי מאיר... כשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי: בני מה מלאכתך? אמרתי לו: לבלר אני. אמר לי: בני, הוי זהיר במלאכתך. שמלאכתך מלאכת שמים היא, שימא אתה מחסר אות אחת או מויתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו". יחד עם למודו אצל שני גדולי הדור, למד רבי מאיר גם מאלישע בן אבויה. אלישע זה היה חכם גדול בתורה, אך נתפקר ויצא לתרבות רעה.

רבי מאיר הצטיין בכשרונות מיוחדים שניצל אותם לתורה. תלמידו רבי אלעזר בן שמעון סיפר (מגילה יח, ב), פעם הלך רבי מאיר לעבר שנה בעסאי, כיון שבארץ ישראל שלטו הרומאים שהתנגדו לכך, ובהגיע אדר לא היתה שם מגילה וכתבה רבי מאיר מלבו וקרא בה. ואף שאין כותבים מגילה אלא מתוך הכתב, אמר רב אבהו: שונה הוא רבי מאיר שנתקיים בו הכתוב (משלי ד): 'ועפעפך יישירו נגדך'. ואמר רמי בר חמא לרבי ירמיה: מה פירוש הכתוב 'ועפעפך יישירו נגדך'? אמר לו: אלו דברי תורה שכתוב בהם 'התעייף עיניך בו ואיננו' (ופירש ברשי"א: אם תכפול עיניך ממנה - הרי היא משתכחת כהרף עין). ובכל זאת אצל רבי מאיר היו דברי התורה מיושרים אצלו וחרוטים על לוח לבו.

על פלפולו אמר רבינא (סנהדרין כד, א): "הרואה רבי מאיר בבית המדרש כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה". וריש לקיש קראו (שם כג, א): "פה קדוש", ומתוך כך התאמץ ליישב את דבריו של רבי מאיר. גם רבו, רבי עקיבא הכיר בכשרונו של תלמידו זה, וכשבא רבי מאיר לפניו הושיבו רבי עקיבא מעל רבי שמעון שכבר היה תלמיד אצלו (ירושלמי סנהדרין פ"א).

ואולם על אף גדולתו בתורה לא נפסקה הלכה כמוותו וכבר תמה על כך רב אחא בר חנינא (עירובין יג, ב) וכמובא בתלמוד: "אמר רבי אחא בר חנינא: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמוותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמוותו? שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו. שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים". אף תירוצו של רב אחא תולה את הטעם לכך שלא נקבעה הלכה כמוותו, בחכמתו המרובה של רבי מאיר.

הוי מועט בעסק, ועסוק בתורה - השתדל למעט בעסקיך ועסוק בתורה. כלומר, עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי. וכן אמרו בגמרא בברכות (לה, ב): משום רבי יהודה ברבי אלעאי: "בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים עשו תורתך קבע ומלאכתך עראי - זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתך קבע ותורתך עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן". אמנם, אין כאן דרישה להיבטל ממלאכה לחלוטין, שהרי האדם מחוייב לעשות מלאכה וקבלת ה' לאדם הראשון (בראשית ג, יט): "בזעת אפך תאכל לחם". ואולם בידו של האדם להגדיל את הקללה או למעט בה, שהרי לא נאמר לו כמה זיעה עליו להוציא בעבור פרנסתו. יסוד זה עיקרי הוא בתורתו של רבי מאיר וכך מסופר עליו (מדרש קהלת רבה ב, כד): רבי מאיר הוה כתבן טוב ומובחר והיה משתכר שלושה סלעין כל שבוע. היה אוכל ושותה באחד ומתלבש באחד ומפרנס חכמים באחד. אמרו לו תלמידיו: רבי, מה תעשה עבור בניך? אמר להם: אם יהיו צדיקים, יתקיימו בהם דברי דוד: 'ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם', ואם לא יהיו צדיקים, מה אני מניח את שלי לאויבי המקום? וכך הורה הלכה למעשה (קידושין פב, ב): "רבי מאיר אומר: לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו, שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו, שנאמר: 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות'".

ואולם בניגוד למה שהורה לאחרים אמר רבי מאיר על עצמו (שם): "רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה. שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב, אבל תורה אינה כן, עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו. בעת ילדותו מהו אומר? 'וקי' ה' יחליפו כח, יעלו אבר כנשרים'. בזקנותו מהו אומר? 'עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו'".

והוי שפל רוח בפני כל אדם - לשפלות הרוח יש חשיבות מרובה בקניית התורה. ראשית, האדם המרגיש שפל רוח בפני כל אדם לא ימנע מללמוד מכל אחד, וכדברי בן זומא: 'איזהו חכם? הלומד מכל אדם'. ועוד, ששפל הרוח אינו רודף אחר תענוגות העולם הזה, ולפיכך די יהיה לו בעיסוק מועט במלאכה ואת יתר זמנו יקדיש לעסק התורה.

ואם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך - אם התבטלת מלימוד התורה, ימצאו הרבה דברים שיבטלו את זמנך. וכן שנינו בדברי רבי נחמיה בן הקנה: "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". ופירשנו, כי כל המקבל על עצמו לשקוד בתורה ולהתמיד בלימודה, מעבירין ממנו עול מלכות, שהוא תשלום מסים וארנונה ושאר חובות שמטילה המלכות על הציבור לערכי המדינה. ועול דרך ארץ, שהוא עול הפרנסה ודאגות הבית. ואם עמלת בתורה, יש לו שכר הרבה לתן לך - אך אם מעטת בעסקיך ועמלת בתורה, דע כי יש לקב"ה הרבה שכר לתת לך, וכשהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו נותן לך את שכרך, הרי שהוא נותנו בשפע.

("מעשה אבות")

פסח שני

בשבוע הבא ביום שני יחול יד' באייר פסח שני

על פי המסורת מציינים ביום יד' באייר את יום ההילולא של התנא רבי מאיר בעל הנס.

א. כתב הרמב"ם (בהלכות קורבן פסח): "מה בין פסח ראשון לפסח שני? הראשון אסור בחמץ בבל יראה ובבל ימצא ואינו נשחט על חמץ ואין מוציאים ממנו חוץ לחבורה וטעון הלל באכילתו ומביאים עמו חגיגה ואפשר שיבוא בטומאה אם נטמא רוב הקהל טומאת מת. אבל פסח שני – חמץ ומצה עמו בבית ואינו טעון הלל באכילתו ומוציאים אותו חוץ לחבורתו ואין מביאים עמו חגיגה ואינו בא בטומאה. ושניהם דוחים את השבת וטעונים הלל בעשייתם ונאכלים צלי בבית אחד על מצה ומרור ואין מותרים מהם ואין שוברים בהם עצם".

ב. יום י"ד באייר הוא "פסח שני". בזמן בית-המקדש הייתה זו הזדמנות נוספת להקריב קורבן פסח עבור אלו שלא יכלו לעשות זאת בפסח הראשון. בימינו, מציינים את היום בכך שאין אומרים בו תחנון וכן נוהגים לאכול בו מצות.

ג. אי-אמירת תחנון: כיום, כשבית המקדש לא עומד על מכונו, מציינים את יום י"ד באייר כיום שמחה ואין אומרים במהלך התפילות את קטעי ה"תחנון". וכך נפסק: אלו הימים שאין אומרים בהם וידוי ונפילת אפים לא בשחרית ולא במנחה: חודש ניסן, פסח שני, ל"ג בעומר, מראש חודש סיון עד י"ב בו ועד בכלל, תשעה באב, ט"ו באב, ערב ראש השנה וערב יום הכפורים, מ"א תשרי עד ב' חשוון. שמונת ימי החנוכה, ט"ו בשבט, י"ד וט"ו אדר א' ואדר ב', וראשי חודשים.

ד. אין אומרים תחנון גם במנחה שקודם י"ד באייר. יש נוהגים שלא לומר וידוי אף בט"ו אייר, משום ספיקא דיומא, אך אין זה מנהג נכון, ויש למחות ביד הנוהגים כן, שרק בי"ד אייר אין אומרים וידוי.

ה. מותר לאכול צלי בליל ט"ו באייר [פסח שני]. ומכל מקום טוב להחמיר שלא לאכול גדי מקולס בליל ט"ו באייר, [גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא, ונראה כאוכל קדשים בחוץ].

ו. אכילת מצה: נוהגים לאכול מצה ביום זה. ואולם שלא כמו בפסח הראשון, מותר לאכול את המצה עם חמץ, ואף שיש בביתו חמץ.

ז. תמיד אפשר לתקן: עניינו של פסח שני הוא שאין דבר אבוד, תמיד ניתן לתקן. אפילו מי שהיה טמא, או מי שהיה בדרך רחוקה, ואפילו אם הדבר נעשה "לכס", כלומר ברצונו – למרות זאת ניתן לתקן את אשר עיוות, וממילא גם אנו צריכים לדעת שתמיד אפשר לתקן.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואה: ציפורה וידיעע לוי. שרה בת שמחה. עור בן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת ניאן. אסנת בת זרבה. מול בת עטלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה.

רחל בן אביגיל. אילנה בת סלחה. יש ורחל לוי. חנה בת ורדה. עדי בן רחל. משה מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. דוד בן שון חי"ו.

להחיות נעדרו צה"ל ושמיון ובהם: הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה!

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יעקב שושן. יצחק דרעי. מאקסימ חיים דרעי. נדיר חום. ישראל אברהם נתן. אורן מועלם. דוד גוססברג. מירי פולק.

עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליזה בת פריחה. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאה אסטרונ. עזיה עמוס. חיה רחל לוי. בנימין יהודה. נדירה שמעון.

ליאור רחמים. דבורה ואילן מועלם. מיכאל ועקנין. איתי ופרני. אילה שחר. יצחק בן פננה. יצחק ושמחה אילוז ז"ל. אורי יצחק אילוז ח"ד. סרן יאיר יעקב שושן ח"ד.

ולע"ז הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה